

GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

VOORBEREIDENDE EKSAMEN

2023

10722

BESIGHEIDSTUDIES
(VRAESTEL 2)

TYD: 2 uur

PUNTE: 150

BESIGHEIDSTUDIES V2

10722A

10 bladsye

X05

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies noukeurig deur voordat jy die vrae beantwoord.

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings en dek TWEE hoofonderwerpe.

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Bestaan uit DRIE vrae
Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling.

AFDELING C: Bestaan uit TWEE vrae
Beantwoord EEN van die twee vrae in hierdie afdeling.

2. Lees die instruksies vir elke vraag aandagtig deur en neem deeglik kennis van wat vereis word.

Let wel dat SLEGS die eerste TWEE vrae in AFDELING B en die eerste EEN vraag in AFDELING C gemerk sal word.

3. Nommer jou antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is. GEEN punte sal toegeken word vir antwoorde wat verkeerd genommer is NIE.
4. Behalwe waar ander instruksies gegee word, moet antwoorde in volsinne wees.
5. Gebruik die puntetoekenning en aard van elke vraag om die lengte en diepte van 'n antwoord te bepaal.
6. Gebruik die tabel hieronder as 'n riglyn vir punte- en tydtoewysing wanneer jy elke vraag beantwoord.

AFDELING	VRAAG	PUNTE	TYD (Minute)
A: Objektiewe tipe vrae VERPLIGTEND	1	30	20
B: DRIE direkte/indirekte- tipe vrae KEUSE: Beantwoord enige TWEE.	2 3 4	40 40 40	70
C: TWEE opsteltipe vrae KEUSE: Beantwoord enige EEN.	5 6	40 40	30
TOTAAL		150	120

7. Begin die antwoord van ELKE vraag op 'n NUWE bladsy, bv. VRAAG 1 – nuwe bladsy, VRAAG 2 – nuwe bladsy.
8. Jy mag 'n nie-programmeerbare sakrekenaar gebruik.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A (VERPLIGTEND)

VRAAG 1

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.5) in die ANTWOORDBOEK neer, bv. 1.1.6 D.

1.1.1 Noluthando het die ... leierskapstyl toegepas toe sy take aan spanlede gedelegeer het om hul leierskapsvaardighede te ontwikkel.

- A demokratiese
- B laissez-fair
- C transaksionele
- D charismatiese

1.1.2 Beleggers koop 'n bestaande besigheid nadat hulle navorsing gedoen het oor die langtermynegroeipotensiële. Dit word na ... verwys as 'n beleggingsgeleentheid.

- A 'n bestuurde portefeulje
- B 'n skuldbrief
- C 'n stokvel
- D waagkapitaal

1.1.3 Hierdie vorm van eienaarskap word gevestig deur 'n groep mense wat instem om saam te werk vir hul wedersydse ekonomiese voordeel.

- A Vennootskap
- B Beslote korporasie
- C Koöperasies
- D Persoonlike aanspreeklikheidsmaatskappy

1.1.4 Die King-kode-beginsel wat vereis dat werknemers en aandeelhouers bewus moet wees van die indiensnemingsbeleide van die besigheid, staan bekend as ...

- A deursigtigheid.
- B verantwoordelikheid.
- C aanspreeklikheid.
- D betroubaarheid.

1.1.5 Hierdie proses vereis van sakebestuurders om oplossings vir probleme te vind deur die beste oplossing of optrede te kies.

- A Dinkskrum
- B Besluitneming
- C Probleemoplossing
- D Kreatiewe denke

(5 x 2) (10)

b.o.

- 1.2 Voltooi die volgende stellings deur die woord(e) in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.5) in die ANTWOORDBOEK neer.

korporatiewe sosiale verantwoordelikheid; sosiaal; met 'n winsoogmerk;
uitdeelstukke; drievoudige sleutelaspekte; klaer; blaaiborde; kenner;
ekonomiese; sonder 'n winsoogmerk

- 1.2.1 Khoza Kindersentrum is 'n maatskappy ... aangesien surplusfondse uitsluitlik vir die primêre doelwit van die organisasie aangewend word.
- 1.2.2 Sherise gebruik ... as 'n visuele hulpmiddel vir 'n klein gehoor om kort idees neer te skryf.
- 1.2.3 'n Besigheid wat verslag doen oor ... fokus op profyt, planeet en mense.
- 1.2.4 Simba Myne neem die werknemers se ... reg waar, deur te verseker dat hulle toegang het tot veilige en gesonde werksomstandighede.
- 1.2.5 Jakes Handelaars het te doen met 'n ... deur hom/haar nie daarvan te beskuldig dat hy/sy verkeerd is nie.

(5 x 2) (10)

- 1.3 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A – J) langs die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.5) in die ANTWOORDBOEK neer, bv. 1.3.6 K.

KOLOM A	KOLOM B
1.3.1 Bestuur	A werknemers moet toegelaat word om aan besluitneming deel te neem
1.3.2 RSA kleinhandelspaar-effekte	B eienaars is slegs aanspreeklik vir die bedrag wat hulle in die maatskappy belê het
1.3.3 Onbeperkte aanspreeklikheid	C doen dinge reg
1.3.4 Kulturele regte	D rente word slegs een keer per jaar ontvang
1.3.5 Gesondheids- en veiligheidsverteenwoordigers	E eienaars is persoonlik verantwoordelik vir al die skuld van die besigheid
	F werknemers moet vry wees om hul eie taal te gebruik wanneer hulle in hul vrye tyd met ander omgaan
	G voorsien en onderhou al die toerusting wat nodig is om die werk te verrig
	H verseker dat alle toerusting wat nodig is om werk te verrig, gereeld in stand gehou word
	I rente kan twee keer per jaar ontvang word
	J doen die regte dinge

(5 x 2) (10)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord ENIGE TWEE vrae in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van elke vraag wat jy kies duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet op 'n NUWE bladsy begin, bv. VRAAG 2 op 'n NUWE bladsy, VRAAG 3 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 2: BESIGHEIDSGELEENTHEDE

- 2.1 Noem enige VIER faktore wat in ag geneem moet word wanneer beleggingsbesluite geneem word. (4)
- 2.2 Bespreek in breë trekke die verskil tussen *versekering* en *assuransie*. (4)
- 2.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

JOHANNA ONDERNEMING (JO)

Johanna Onderneming en sy werknemers dra elk 1% van werknemers se basiese loon by tot 'n verpligte versekering om hul werknemers te dek wat hul werk kan verloor.

- 2.3.1 Noem die verpligte versekering van toepassing op die scenario hierbo. (2)
- 2.3.2 Brei uit oor die ander betekenis van die verpligte versekering wat in VRAAG 2.3.1 genoem is. (4)
- 2.4 Bespreek die situasionele leierskapteorie. (6)
- 2.5 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

JORGA BEPERK (JB)

Die bestuur van Jorga Bepers het hul werknemers genooi om aandele in hul maatskappy te koop. Shayna het aandele gekoop wat haar in staat sal stel om dividende te ontvang wanneer wins gemaak word, terwyl Nana aandele gekoop het wat haar in staat sal stel om 'n vaste dividendkoers te ontvang.

Identifiseer TWEE tipes aandele wat op Shayna en Nana van toepassing is. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 2.5 te beantwoord.

TIPES AANDELE	MOTIVERINGS
1.	
2.	

(6)

- 2.6 Beskryf die rol van persoonlike houding in suksesvolle leierskap. (6)
- 2.7 Gee besighede raad oor hoe die volgende kriteria kan bydra tot die sukses en/of
mislukking van 'n privaat maatskappy:
- 2.7.1 Kapitaal (4)
- 2.7.2 Verdeling van winste (4)
- [40]**

VRAAG 3: BESIGHEIDSROLLE

- 3.1 Brei uit oor die betekenis van *sosiale verantwoordelikheid*. (4)
- 3.2 Bespreek in breë trekke die verantwoordelikhede van werkgewers om menslike gesondheid en veiligheid in die werkplek te bevorder. (6)
- 3.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

BLAZE TEËLS HANDELAARS (BTH)

Die bestuur van Blaze Teëls Handelaars behandel hul werknemers gelyk, ongeag ouderdom en geslag. Werknemers word aangeraai om aangeleenthede van diefstal en bedrog aan te meld. BTH verseker dat hul werknemers in 'n gunstige omgewing werk wat veilig en vry van verleenthede is.

- 3.3.1 Haal TWEE maniere waar BTH sakepraktyke professioneel, verantwoordelik, eties en effektief uitvoer, uit die scenario hierbo. (2)
- 3.3.2 Verduidelik ander maniere waarop besighede sakepraktyke professioneel, verantwoordelik, eties en effektief moet uitvoer. (6)
- 3.4 Gee besighede raad oor die korrekte prosedures om griewe in die werkplek te hanteer. (4)
- 3.5 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

ISLAND WORSSLAGHUIS (IW)

Island Worsslaghuis spesialiseer in hoender- en beesworsies. Die bestuur van IW het alle werknemers lukraak versoek om voorstelle te maak sonder om ander se idees te kritiseer.

- 3.5.1 Noem die probleemoplossingstegniek wat op die scenario hierbo van toepassing is. (2)
- 3.5.2 Verduidelik EEN voordeel van enige ander TWEE probleemoplossingstegnieke behalwe die een wat in VRAAG 3.5.1 genoem word.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 3.5.2 te beantwoord.

ANDER PROBLEEMOPLOSSINGS- TEGNIEKE	VOORDEEL VAN ELK
1.	
2.	

- 3.6 Bespreek die voordele van diversiteit in die werkplek. (6)
- 3.7 Beveel maniere aan waarop besighede sosiale regte in die werkplek kan bevorder. (4)

VRAAG 4: DIVERSE ONDERWERPE

BESIGHEIDSGELEENTHEDE

- 4.1 Bespreek in breë trekke die funksies van die Johannesburgse Sekuriteitsbeurs (JSE). (6)
- 4.2 Identifiseer die beginsels van versekering wat deur Sage Versekering toegepas word in ELKE stelling hieronder:
- 4.2.1 Sage Versekering raai die versekerde aan om alles bekend te maak wat die omvang van die risiko kan beïnvloed. (2)
- 4.2.2 Hulle verseker dat die versekerde 'n regsverhouding met die versekerde voorwerp in die kontrak het. (2)
- 4.3 Verduidelik die voordele van die outokratiese leierskapstyl. (6)
- 4.4 Adviseer aanbieders oor hoe om terugvoer op 'n nie-aggressiewe en professionele manier te hanteer. (4)

BESIGHEIDSROLLE

- 4.5 Noem enige VIER stappe in probleemoplossing. (4)
- 4.6 Bespreek in breë trekke die verskil tussen *etiese* en *professionele* gedrag. (4)
- 4.7 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

BAHADI BOETIEK (BB)

Bahadi Boetiek dra tyd en moeite by om die welstand van hul werknemers te verbeter. BB verskaf vervoer vir werknemers wat buitengewoon lang ure werk. Hulle ondersteun bestaande klein besighede om meer werksgeleenthede te skep. BB het afrigtings- en mentorskapprogramme vir junior werknemers ingestel.

Bahadi Boetiek wil hul surpluswins op Korporatiewe Maatskaplike Investeringsprojekte (KSI) belê.

- 4.7.1 Haal maniere aan waarop BB tyd en moeite bydra om die welstand van hul werknemers te bevorder, uit die scenario hierbo. (2)
- 4.7.2 Bespreek die impak van Korporatiewe Maatskaplike Investeringsprojekte (KMI) op besighede. (6)
- 4.8 Gee besighede raad oor die voordele van kreatiewe denke in die werkplek. (4)

[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

b.o.

AFDELING C

Beantwoord enige EEN vraag in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van die vraag wat jy kies duidelik aan. Die antwoord moet op 'n NUWE bladsy begin, bv. VRAAG 5 op 'n NUWE bladsy, of VRAAG 6 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 5: BESIGHEIDSGELEENTHEDE (AANBIEDING EN DATARESPONS)

Aanbieders moet die aspekte ken wat in ag geneem moet word wanneer 'n multimedia aanbieding ontwerp word. 'n Goeie aanbieding vereis van aanbieders om ook faktore te ken wat in ag geneem moet word wanneer hulle vir 'n aanbieding voorberei. Sommige aanbieders gebruik PowerPoint en interaktiewe witborde om die kwaliteit van hul aanbiedings te verbeter. Hulle beplan ook hoe hulle in hul volgende aanbieding kan verbeter.

Skryf 'n opstel oor aanbieding en datarespons waarin jy die volgende aspekte insluit:

- Bespreek in breë trekke aspekte wat in ag geneem moet word wanneer 'n multimedia-aanbieding ontwerp word.
- Verduidelik faktore wat oorweeg moet word wanneer jy vir 'n aanbieding voorberei.
- Bespreek die impak van die volgende visuele hulpmiddele:
 - PowerPoint
 - Interaktiewe witbord
- Gee aanbieders raad oor areas van verbetering in die volgende aanbieding.

[40]**VRAAG 6: BESIGHEIDSROLLE (SPANPRESTASIE EN KONFLIKBESTUUR)**

Spanwerk speel 'n belangrike rol in die bereiking van besigheidsdoelwitte. Werk in spanne kan soms lei tot konflik wat vereis dat spanlede die kriteria vir suksesvolle spanprestasie ken. Besighede moet goed vertrou wees met die verskillende stadiums van spanontwikkeling en maniere vind om moeilike werknemers te hanteer.

Skryf 'n opstel oor spanprestasie en konflikbestuur waarin jy die volgende aspekte insluit:

- Bespreek in breë trekke die oorsake van konflik in die werkplek.
- Verduidelik die volgende kriteria vir suksesvolle spanprestasie:
 - Interpersoonlike gesindhede en gedrag
 - Gedeelde waardes
 - Samewerking
- Bespreek enige VIER stadiums van spanontwikkeling.
- Gee besighede raad oor die verskillende maniere waarop hulle moeilike werknemers in die werkplek kan hanteer.

[40]**TOTAAL AFDELING C: 40****TOTAAL: 150****EINDE**